

فون «FAUNA» کنه‌های گیاهی ایران

I

مقدمه :

کنه‌های گیاهی از نظر کشاورزی مسئله مهمی را در دنیا بوجود آورده‌اند . رشته کنه‌های گیاهی نه فقط در کشور ما بسیار جوان و تازه می‌باشد بلکه در دنیا نیز مدت زیادی نیست که در این زمینه مطالعه و بررسی می‌گردد .

در حال حاضر موضوع کنه‌های گیاهی و اهمیت و خسارت آنها از نظر اقتصاد کشاورزی از مسائل تقریباً جدیدیست که وزارت کشاورزی و همچنین کشاورزان مملکت با آن مواجه شده و حتی دانشمندان کنه‌شناس دنیا در این مورد با مشکلات زیادی روبرو شده و در راه مبارزه با این موجودات زنده ذره‌بینی دچار درد سر و مشکل پیچیده‌ای گردیده‌اند .

کنه‌های گیاهی از موقعیکه بشر در بکار بردن بی‌رویه بعضی از سموم و خصوصاً سموم کلره زیاده‌روی نمود و باعث از بین رفتن دشمنان طبیعی کنه‌ها گردید اهمیت زیادی پیدا نمود .

اهمیت اقتصادی کنه‌های گیاهی در ایران از زمانیکه قسمت زیادی از محصولات زراعی خصوصاً پنبه - مرکبات - نخيلات - صیفی‌جات - و درختان میوه را بشدت مورد حمله قرار داد و خسارات چشمگیری وارد آورد روشن گردید ولی نظر باینکه این جانوران بسیار کوچک بوده و با چشم معمولی دیده نمی‌شوند لذا بخوبی پی بوجود آنها برده نشده بود . از طرفی با وجود کوشش فراوانی که در زمینه کنه‌کشا بعمل می‌آید معه‌ذا بعلت مقاوم شدن این جانوران خطرناک بسموم، مشکل مبارزه با آنها را پیچیده‌تر نموده است . گرچه مدت زیادی از عمر آزمایشگاه بررسی کنه‌های گیاهی در مؤسسه اوین نمی‌گذرد ولی نظر با اهمیت موضوع از آغاز مطالعه کوشش گردید در درجه اول گونه‌های مختلف کنه‌ها را جمع‌آوری و تشخیص دهد که قسمتی از آنها ذیلاً بصورت لیست تنظیم گردیده است .

ناگفته نماند که در این مدت کوتاه مطالعات و بررسیهای دیگری از نظر بیولوژی - علل طغیان

و تعیین ازدیاد جمعیت و همچنین بهترین روش مبارزه (شیمیائی - بیولوژیکی و یا تلفیقی) با بعضی از گونه‌های مهم این کنه‌ها نیز انجام گرفته و بصورت مقاله در کنگره گیاهپزشکی یا بصورت پلی کپی و یا گزارشات جامع انتشار یافته است. مطالعات در این زمینه‌ها ادامه دارد و امیدوار است در آینده بصورت بروشور جداگانه یا مقاله‌ای در مجله مؤسسه منتشر شود.

در اینجا لازم میدانم قبل از ارائه لیست کنه‌های جمع‌آوری شده مقام کنه‌ها را در شاخه پامفصلی‌ها (*ARTHROPODA*) از نظر خوانندگان عزیز بگذرانم.

شاخه :	<i>Arthropoda</i>
زیر شاخه :	<i>Chelicerata</i>
طبقه :	<i>Aarchnida</i>
رده :	<i>ACARINA</i>

فون کنه‌های پیوست در بهار ۱۳۵۰ تهیه شده که بعلی چاپ آن بتأخیر افتاده است و از آن تاریخ به بعد نمونه‌های دیگری جمع‌آوری شده که در قسمت II فون کنه‌های ایران منتشر خواهد شد. نگارنده تهیه این مقاله را مرهون تشویق آقای فیروز تقی‌زاده رئیس بخش جانورشناسی و معاون فنی مؤسسه بررسی آفات میدانم و بدینوسیله از ایشان تشکر مینمایم همچنین برخورد لازم میدانم از آقای مهدی خسروشاهی همکارم که در جمع‌آوری و تهیه بعضی اسلایدها کمکهای شایسته‌ای نموده‌اند سپاسگذاری نموده و از سایر همکاران گرامی که از نقاط مختلف ایران نمونه‌هایی ارسال نموده‌اند تشکر مینمایم.

1. Family TETRANYCHIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Bryobia rubrioculus</i> (SCHEUTEN)	Apple, pear, cherries	Tehran: Tehran, Karadj, Shahriar	Aug. 1965
<i>Bryobia praetiosa</i> KOCH	Clover, Weeds	Tehran, Caspian sea area	July 1962
<i>Eurytetranychus buxi</i> (GARMAN)	Buxus sp.	Caspian sea area: Ramsar, Shahsavar, Lahidjan	Jun 1967
<i>Eutetranychus orientalis</i> R. & P. (= <i>Eutetranychus banksi</i> McG.)	Citrus, Date-palm	Khouzestan, Bandar-Abass, Bam, Kerman	Feb. 1968
<i>Eotetranychus populi</i> KOCH (= <i>Tetranychus populi</i> KOCH)	Populus sp.	Esfahan: Shah-Reza	Aug. 1963
<i>Eotetranychus evini</i> ? n.sp. ¹⁾	Apple	Fars, Karadj: Sidjan, Tehran: Evin	Aug. 1963
<i>Oligonychus</i> sp.	Astragalus	Esfahan: Khonsar	Oct. 1968
<i>Oligonychus afraasiaticus</i> McG.	Date-Palms	Ahvaz- Fars: Kazeroun	July. 1965
<i>Oligonychus bicolor</i> Subgroup (BANKS)	Cherries, quince, Berries	Damavand, Karadj	Sep. 1970
<i>Oligonychus sachari</i> McG.	Sugarcane	Khouzestan: Haft-Tapeh	Jun. 1966
<i>Oligonychus platani</i> ? McG.	Pine tree, Sunflower	Persian - Gulf, Esfahan	Aug. 1963
<i>Panonychus citri</i> McG. (= <i>Metatetranychus citri</i> McG.)	Citrus trees	North part area, Caspian sea area: Sari	Aug. 1960
<i>Petrobia latens</i> (MÜLLER)	Wheat plant	Esfahan - Karadj	Sep. 1962
<i>Schizotetranychus garmani</i> (P. & B.)	Willow	Fars: fassa	July 1965
<i>Tetranychus urticae</i> (KOCH)	Cotton, Vegetable, Weeds	Cosmopolit an - Gorgan	May 1970
<i>Tetranychus cinnabarinus</i> ? Complex	Hibiscus, Rhododendron	Gorgan, Ramsar, Pahlavi, Evin	Aug. 1966
<i>Tetranychus viennensis</i> (ZACHER)	Sour cherries, Peach	Esfahan, Karadj	Nov. 1962

۱) این نمونه در تابستان سال ۱۳۴۲ وسیله اینجانب از روی درخت سیب باغ آقای مهندس کشکولی در شیراز جمع آوری و ژانر آن (*Eotetranychus*) تشخیص داده شد و بعداً در سال ۱۳۴۹ آقای دکتر Dosse این نمونه را همراه با نمونه های دیگری از کلکسیون کنه های این آزمایشگاه با خود بالمان برده است که اخیراً طی نامه ای اسپس آنرا جدید (*Evini*) نامگذاری نموده - ولی هنوز جای ایراد میباشد و بهمین لحاظ این نمونه همراه نمونه های دیگری از همین ژانر که در محوطه مؤسسه اوین جمع آوری شده بود برای تعیین و تأیید به Brit. Mus. Nat. His. ارسال گردیده است .

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Tetranychus lambi</i> P. & B.	Trifolium sp., Peach	Mazandaran: Ramsar	July. 1966
<i>Tetranychus cucurbitae</i> R. & P.	Rhododendron	Guilan: Lahidjan-Tehran	Feb. 1966
<i>Tetranychus turkestanii</i> (U. & N.) (= <i>Tetranychus atlanticus</i> McG.)	Water melon, Egg plant	Tehran: Varamin	May 1968
<i>Tetranychus</i> sp.	Tomato	Mazandaran: Babolsar, Sari	

2. Family TENUIPALPIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Aegyptobia glyptus</i> ? (SAYED)	Conifer	Tehran, Evin	Sep. 1970
<i>Brevipalpus obovatus</i> DONN. (= <i>Brevipalpus inornatus</i> BAKER)	Tea plants, Ligustrum ¹⁾	Caspian sea area	Jun. 1966
<i>Brevipalpus olearius</i> (SAYED)	Olive leaves	Guilan: Rasht; Roudbar	Aug. 1969
<i>Brevipalpus phoenicis</i> (GEIJKES)	Mentha sp.	Gorgan	Aug. 1970
<i>Brevipalpus mcgregori</i> (BAKER)	Populus sp.	Gorgan	Aug. 1970
<i>Brevipalpus lewisi</i> McG.	Citrus trees	Caspian sea area	Jun. 1966
<i>Cenopalpus pulcher</i> (CAN. & FRANZ.)	Apple & Pear trees	Cosmopolitan	Jun. 1963
<i>Cenopalpus pennatiae</i> (WAINESTAIN)	Egyptian willow	Esfahan	Aug. 1965
<i>Cenopalpus lanceolatisetae</i> (ATTIAH)	Pear, Egyptian willow	Fars-Esfahan	Aug. 1965

(۱) این نمونه کنه را که اینجانب از روی برگهای *Ligustrum* جمع آوری نموده ام آقای دکتر Dosse با خود بالمان برد و در گزارش مورخ نوامبر ۱۹۷۰ بنام *Tenuipalpus pahlavi* n. sp. (اسپس جدید) نامگذاری نموده است که بنظر نگارنده کاملاً شبیه کنه قرمز چای و بنام *Brevipalpus obovatus* DONN. می باشد و کلیه *Ligustrum* های شمال بشدت باین کنه آلوده میباشند.

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Cenopalpus spinosa</i> DONN.	Rubus sp.	Shahsavari	Jun. 1969
<i>Cenopalpus bakeri</i> (Mc GREGOR)	Quince, Apple	Tehran: Shahriar	Aug. 1963
<i>Cenopalpus prichardi</i> (BAKER)	Deciduous trees	Esfahan	Aug. 1965
<i>Cenopalpus irani</i> n.sp. ¹⁾	Apple trees	Tehran: Karadj; Fars: Fassa, Aderan	Jun. 1963
<i>Tenuipalpus punicae</i> P. & B.	Pomegranate	Cosmopolitan	Sep. 1961
<i>Tenuipalpus granati</i> (SAYED)	Grape, pistachio	Kerman: Rafsandjan. Tehran	Aug. 1971
<i>Tenuipalpus pistaciae</i> ? n.sp.	Pistachio	Esfahan - Ghazvin	Aug. 1963
<i>Tenuipalpus eriophyoides</i> (BAKER)	Date - palm leaves	Kouzesan	June 1965
<i>Phyllotetranychus aegyptiacus</i> (SAYED)	Date - palm leaves	Fars: Borazdjan	Feb. 1963
<i>Raoiella indica</i> (HIRST.)	Date - palm leaves	Persian Gulf: Borazdjan, (Shabankareh)	Aug. 1966

3. Family ERIOPHYIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Aceria dianthus</i> (LINDROTH)	Carnation	Tehran Vicinity	Jun. 1963
<i>Aceria parapopuli</i> K.	Populus alba	Rezaieh	Oct. 1968
<i>Aceria</i> sp.	Populus sp. (leaves)	Azarbayejan	Oct. 1968
<i>Aceria</i> sp.	Sugarcane	Haft - Tapeh	May. 1965
<i>Aceria sheldoni</i> (EWING)	Citrus buds	Kerman-Mazandaran: Sary	May. 1966

۱) این نمونه کهنه در تابستان سال ۱۳۴۲ از روی درختان سیب بین شیراز و فسا جمع آوری گردید و ژانر آن *Cenopalpus* تشخیص داده شد. در مرداد ماه سال ۱۳۴۹ که آقای دکتر Dosse باین مؤسسه دعوت شده بود و کلیه نمونه هائی که اینجانب جمع آوری نموده بودم بررسی مینمود - اظهار نمود که اسپس آن بایستی جدید باشد و بهمین جهت ضمن جمع آوری نمونه های دیگری از اطراف کرج (آئینستان) آنها را با خود بالمان برد و پس از مدتی طی گزارش مورخ نوامبر ۱۹۷۰ ژانر آنرا *Brevipalpus* و اسپس جدید *irani* n.sp. نامگذاری نموده بود که بنظر اینجانب جنس آن *Cenopalpus* میباشد.

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Aceria granati</i> (CAN.)	Pomegranate (leaves edgeroll)	Saveh, (Tehran)	Oct. 1965
<i>Aceria</i> sp.	Walnut (fruits)	Forests of N. of Iran	July 1968
<i>Aceria erineus</i> ? (NAL.)	Walnut (leaves)	Forests of N. of Iran	July 1968
<i>Aceria illicis</i> ? complex	Quercus persica (Oak)	Forests of N. of Iran	July. 1968
<i>Eriophyes pyri</i> ? (PGST.)	Pear (leaves)	Esfahan - Tehran: Shahriar	March 1963
<i>Eriophyes</i> sp.	Pistachio (leaves & buds)	Kerman: Rafsandjan	March 1965
<i>Eriophyes vitis</i> ? (PGST.)	Grape	Ghazvin, Tehran	June 1963
<i>Acaphylla theae</i> (K.)	Tea leaves	Mazandaran: Ramsar - Guilan, Lahidjan	June 1966
<i>Calacarus carinatus</i> (GREEN)	Tea leaves	Kelar-abad (Chalous)	June 1966
(= <i>Calacarus adornatus</i> K.)			
<i>Aculops</i> sp.	Willow	Karadj	Oct. 1963
<i>Vasates</i> sp.	Willow	Forests of N. of Iran	
<i>Vasates</i> sp.	<i>Amigdalus</i> sp.	Forests of N. & S. of Iran	
<i>Vasates cornatus</i> (BANKS)	Peach leaves	Fars - Esfahan - Mashad	Jun. 1963
<i>Vasates lycopersici</i> (MASSEE)	Tomato	Tehran vicinity	Jun. 1963
(= <i>Vasates destructor</i>) (MASSEE)			
<i>Phyllocoptruta oleivorus</i> (ASHM)	Citrus	Caspian sea area	Jun. 1965
<i>Phyllocoptes calisalicis</i> ? K.	Egyptian willow	Forests of N. & S. of Iran	Aug. 1963

4. Family RHYNCAPHYTOPTIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Rhyncaphytoptus ficifoliae</i> ? K.	Fig	Tehran, Varamin	July 1968
<i>Rhyncaphytoptus</i> sp.	Oak, (<i>Quercus</i> sp.)	Forests of N. of Iran	July 1968

5. Family TYDEIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Tydeus</i> sp.	Citrus	Nowshahr	April 1970
<i>Pronomatus</i> sp.	Pomegranate	Kashan	Aug. 1968

6. Family BDELLIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Bdella</i> sp.	Under Citrus trees (dry leaves)	Shahsavari	March 1970

7. Family PYEMOTIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Pyemotes ventricosus</i> (NEWPORT) (= <i>Pediculoides ventricosus</i>) (NEWPORT)	Coleoptera larvae	Evin, Karadj	Aug. 1967

8. Family STIGMAEIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Zetsellia mali</i> (EWING)	Apple leaves	Tehran vicinity	May. 1968

9. Family CHEYLETIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Cheyletogenus ornatus</i> C. & F.	Fig tree	Ramsar	Sep. 1968
<i>Nodele?</i> sp.	Stored wheat (Parasite)	Tehran: Evin Institute	Sep. 1969

10. Family CUNAXIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Cunaxoides setirostris</i> (HERM.)	Potato tuber	Ramsar	Sep. 1968

11. Family ANYSTIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Anistis</i> sp.	Apple leaves	Tehran: Tehran, Damavand, Shahriar	June 1968

12. Family TARSONEMIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Steneotarsonemus banc- rafti</i> ? (MICHAEL)	Sugarcane	Haft - tapeh	Aug. 1965

13. Family PHYTOSEIIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Daes
<i>Amblyseius</i> nr. <i>cucumeris</i> OUDES.	Rice plant	Mazandaran: Shabsavar Khoramabad	Sep. 1961
<i>Typhlodromus</i> sp. (rhenanus group)	Apricot (leaves)	Damavand	Aug. 1967
<i>Typhlodromus rhenanus</i> OUDES.	Apple	Tehran, Evin	Aug. 1970
<i>Typhlodromus</i> sp.	Prun	Rasht	Sep. 1967
<i>Typhlodromus vulgaris</i> (EHARA)	Cotton	Gorgan	Sep. 1968

14. Family AMEROSEIIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Kleemannia</i> sp.	Oak leaves	Forests of N. of Iran	Aug. 1963

15. Family ACARIDAE (= TYROGLYPHIDAE)

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Tyrophagus putrescentia?</i> (SCHRANK)	Potato tubers	Ramsar	Sep. 1968
<i>Tyrophagus</i> sp.	Corn & Wheat (grain)	Tehran	Sep. 1963
<i>Acarus siro</i> L. (= <i>Tyroglyphus farinae</i> (DE GEER)	Flour	Rezaieh, Ghom, Gorgan	Aug. 1963
<i>Rhizoglyphus echinopus</i> F. & R.	Potato & Onion, tubers	Tehran, Esfahan.	Feb. 1962
<i>Glycyphagus destructor?</i> (SCHRANK)	Flour	Tabriz	Jan. 1962
<i>Caloglyphus</i> sp.	Beet tuber	Esfahan: Sharifabad	Sep. 1961

16. Family ORIBATIDAE

Scientific Name	Host	Distribution	Date
<i>Siculobata sicula</i>	Pear tree	Mazandaran: Shabsavar Khoramabad	Aug. 1961

نمونه‌های دیگری از خانواده (Eriophyidae) از روی گیاهان مختلف بعضی از مناطق ایران جمع‌آوری شده‌اند که تحت بررسی بوده و امید است در قسمت دوم فون‌کنه‌های ایران بزودی منتشر شود . در آزمایشگاه کنه‌های مؤسسه بررسی آفات و بیماریهای گیاهی نمونه‌هایی از خانواده *Ascaidae* - *Erythraeidae* - *Macrochelidae* - *Uropodidae* - *Trombidiidae* - *Scutacaridae* - *Trombiculidae* و همچنین تعدادی نمونه تشخیص داده نشده موجود است که تحت مطالعه میباشد و ممکن است بین آنها گونه‌های جدیدی نیز پیدا شود که پس از تکمیل در آینده نزدیکی در قسمت دوم فون‌کنه‌های ایران منتشر خواهد شد .